

Intervenció Social

Codi: 43144

Crèdits: 15

2025/2026

Titulació	Tipus	Curs
Antropologia: Recerca Avançada i Intervenció Social	OT	0

Professor/a de contacte

Nom: Jose Luis Molina Gonzalez

Correu electrònic: joseluis.molina@uab.cat

Equip docent

Maria Teresa Tapada Berteli

Maria Montserrat Clua Faine

Jordi Castellvi Girbau

Diana Marre Cifola

Sílvia Gomez Mestres

Maria Bruna Alvarez Mora

Gabriela Paula Poblet Denti

Estel Malgosa Gasol

Alexandra Desy

Carolina Remorini

Alba Valenciano Mañe

Isidoro Ruiz Haro

Laia Narciso Pedro

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

Aquest mòdul forma part de la Especialitat E2 "Intervenció sociocultural i ambiental" i s'imparteix al primer semestre.

Objectius:

- Conèixer des de una perspectiva històrica aplicacions de la antropologia i debats teòrics vinculats a l'aplicació.
- Ser capaç d'aplicar els coneixements antropològics en el disseny de projectes d'intervenció social.
- Ser capaç de proposar projectes de col·laboració e intervenció, així com presentar els resultats obtinguts davant diversos públics.
- Ser capaç de col·laborar inter-professionalment en programes d'intervenció sociocultural i de cooperació i desenvolupament.

Competències

- Conèixer i aplicar els dissenys teòrics i metodològics, les estratègies i les tècniques de recollida i anàlisi de dades específiques per a fer recerques flexibles i emergents en antropologia.
- Defensar arguments i justificar una idea amb claredat i precisió, d'una manera apropiada al context, valorant les aportacions d'altres persones
- Dissenyar programes d'intervenció social i de cooperació i desenvolupament avaluant-ne l'adequació cultural.
- Elaborar interpretacions i explicacions relacionals que permetin comprendre contextos etnogràfics específics.
- Identificar en el treball de camp etnogràfic les diferents perspectives que es corresponen amb desigualtats i identitats ètniques, de classe, de gènere i d'edat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
- Relacionar de manera sistemàtica conceptes, teories i orientacions teòriques de la disciplina per a analitzar contextos etnogràfics específics.
- Utilitzar amb eficàcia les tecnologies de la informació i de la comunicació en la recollida, l'elaboració i la transmissió de coneixement.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els coneixements adquirits i resoldre problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos d'intervenció particulars, en el treball antropològic aplicat.
2. Comunicar conclusions i propostes d'intervenció en un context de presentació d'un treball d'investigació.
3. Discriminar el tipus d'investigacions etnogràfiques i comparatives prèvies al disseny de polítiques d'intervenció social.
4. Escollir els arguments adequats en les presentacions orals i escrites i justificar-los amb claredat i precisió, de forma apropiada per al context i valorant les aportacions d'altres persones.
5. Identificar associacions, organitzacions i/o líders locals valorant-ne la importància en els programes d'intervenció.
6. Identificar elements rellevants en una entrevista, o en una observació etnogràfica particular, que permetin formular judicis i reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques en antropologia.
7. Identificar les conseqüències de la intervenció en els sistemes socioculturals de diferenciació i estratificació.
8. Integrar dades i informacions etnogràfiques primàries i secundàries de fonts diverses.
9. Reconèixer i fer servir les tecnologies de la informació i de la comunicació d'acord amb el context etnogràfic de recerca o d'intervenció triat.

10. Relacionar de manera sistemàtica conceptes, teories i orientacions teòriques de la disciplina més adequats al context etnogràfic específic d'intervenció.
11. Triar els mètodes d'investigació que s'acomodin a l'objectiu de comprensió de la població que s'estudia i als problemes socioculturals que s'hagin de resoldre.

Continguts

El mòdul es divideix en 6 blocs temàtics.

Continguts dels blocs:

Edats y pràctiques culturals: persones, grups, etapes

[Profs. responsables: Dras. Diana Marre i Estel Malgosa] (8 sessions, 16 hores)

- Construcció de les edats. La infància, adolescència, joventut i vellesa en antropologia
- Persona, Cos, Família, Comunitat i Societat
- 'Governabilitat', 'disciplinament', Drets, Agència
- El valor social i econòmic de les diferents edats
- Disciplines científiques, Aplicació i Intervenció

Antropologia aplicada a l'àmbit de l'espai

[Prof. responsable: Dra. Teresa Tapada] (8 sessions, 16 hores)

- Concepte d'entorn construït: definició i aplicabilitat.
- L'entorn construït des de l'antropologia: definició, anàlisi i aplicabilitat.
- Processos de construcció social i significats de l'espai físic construït i de l'habitar: construcció vernacle, sentit de la pertinença, apropiació espacial i segregació urbana.
- Reflexions respecte a les relacions entre l'espai construït i comunitats locals.
- Comprensió de les eines i tècniques que ens permeten aplicar aquests coneixements i anàlisis a diferents estudis de cas.
- Les possibilitats i els límits de la interdisciplinarietat: antropologia, arquitectura i urbanisme.

La població infantil i juvenil afectada per les migracions de la Globalització

[Prof. responsable: Dra. Laia Narciso] (8 sessions, 16 hores)

- Adultocentrisme i règims de mobilitat des d'una perspectiva global, regional i local
- De la crisi a la violència: menors, agència i cures en els nous fluxos migratoris familiars
- Nois i noies menors no acompanyats, estratificació i percepcions de les societats receptores
- Fugint de les zones de conflicte: nens, nenes i joves refugiats al Triangle Nord de Centreamèrica, la regió Menat i Europa
- Perspectives comparatives sobre migració i integració social (I)
- Perspectives comparatives sobre migració i integració social (II)

Medi ambient

[Prof. responsable: Dra. Sílvia Gómez Mestres] (8 sessions, 16 hores)

- Clarificació conceptual: concepte d'ambient i desenvolupament sostenible i sustentable, l'ambient com a sistema complex, racionalitat ambiental, rellevància del camp sociocultural, plurimetodologia per a la intervenció, interdisciplinarietat, investigació-acció.
- Models i instruments d'intervenció. Actors socials, relacions de poder, governabilitat, participació social i planificació participativa en la gestió ambiental.
- Una visió crítica de programes d'intervenció ambiental especialment en espais marítims del Mediterrani

Antropologia aplicada a l'àmbit de la salut

[Prof. responsable: Dra. Diana Marre, Carolina Remorini y Alexandra Desy] (8 sessions, 16 hores)

- Introducció. Conceptes generals.
- Salut, diversitat cultural i desigualtat social
- Sistemes, pràctiques i itineraris terapèutics.
- Antropologia aplicada a problemàtiques sanitàries contemporànies: estudi de casos.

Antropologia, Patrimoni(s) i processos d'intervenció en la cultura popular

[Prof. responsable: Dra. Montserrat Clua i Fainé] (5 sessions, 10 hores)

- Els processos històrics de construcció social de patrimoni (Jordi Castellví)
- Els objectes patrimonialitzats i les apropiacions de significats (Jordi Castellví)
- De la cultura tradicional al Patrimoni Cultural Immaterial a Espanya: de la descripció a la intervenció (Montserrat Clua)
- Patrimoni i relacions de poder: processos de patrimonialització i els seus efectes (Montserrat Clua)
- Museus i col·leccions de Catalunya davant la colonialitat: un patrimoni incòmode (Alba Valenciano)

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals / expositives	93,5	3,74	1, 3, 7, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Tutories i presentació / exposició oral dels treballs	93,5	3,74	2, 4, 8, 9, 11
Tipus: Autònomes			
Estudi personal, elaboració de treballs. Lectura i anàlisi d'articles / informes d'interès	187	7,48	1, 2, 5, 6, 10, 11

La metodologia emprada és la següent:

- Classes magistrals/expositives
- Lectura i anàlisi d'articles / informes d'interès
- Presentació/exposició oral de treballs
- Participació en activitats complementàries
- Debats
- Estudi personal

Tota la documentació de cada bloc es podrà consultar en el campus virtual.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes compleixin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assaig individual	50%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Assistència i participació activa a classe	20%	0	0	1, 4, 10
Lliurament d'informes / treballs	30%	0	0	1, 2, 6, 9, 10, 11

Aquest apartat de la Guia Docent conté tota la informació relacionada amb el procés d'avaluació del mòdul.

Avaluació del mòdul

Es porta a terme un sistema d'avaluació continuada que inclou tres metodologies:

- Assistència i participació: primer, per assolir els resultats d'aprenentatge previstos, es considera fonamental que els estudiants assisteixin a les classes i hi participin activament. Per aquest motiu, s'exigeix l'assistència a un mínim de 80% de les classes de cada bloc i s'avalua el grau de participació a les sessions presencials, les discussions, pràctiques i l'exposició oral dels treballs. Aquesta participació es té en compte a la nota final del bloc.
- Avaluació continuada de treballs dels blocs: en segon lloc, cada bloc proposa una o diverses activitats que permeten una avaluació continuada del procés d'aprenentatge. Aquestes activitats poden variar entre una prova escrita, una exposició oral a classe, la ressenya d'unes lectures, pràctiques a l'aula d'informàtica o la redacció d'un breu assaig, entre d'altres. El conjunt de les avaluacions dels diferents blocs que componen el mòdul (30%) i la participació en els diferents blocs (20%) constitueix el 50% de la nota global del mòdul. El/la professor/a comunicarà els terminis de lliurament de les evidències d'avaluació a l'inici del bloc.
 - Edats: Realització d'un assaig de 1500 paraules vinculant, com a mínim, un tema de les ponències amb 2 lectures del llistat.
 - Infància, joventut, migracions i globalització: Comentari crític sobre alguna de les lectures obligatòries.
 - Espai: Ressenya d'algun dels textos proposats a la bibliografia
 - Globalització: Assaig comparatiu a partir de dos textos i un audiovisual.
 - Medi ambient: Comentari (format pòster) sobre un cas d'intervenció socio-ambiental
 - Salut: Ressenya d'algun dels textos proposats en classe.
 - Antropologia de les intervencions patrimonials: comentari crític d'alguna de les lectures proposades.
- Avaluació del treball individual final del mòdul: La superació d'una avaluació general del mòdul constitueix el 50% restant de la nota. En el cas dels mòduls que conformen les especialitats (E1.1., E1.2, E2.1, E2.2 y E3.1), cada estudiant selecciona aquell bloc de més interès per al seu treball de fi de màster d'entre els que integren el mòdul i l'avaluació es basa en aquest bloc. Aquesta avaluació pot constar d'un assaig més especialitzat de 3000 / 4000 paraules, centrat en l'elaboració d'un estat de la qüestió sobre un tema o en el que s'intenti resoldre una qüestió específica de la disciplina a partir de lectures recomanades pel professor del bloc en què l'estudiant ha optat avaluar-se. La data de lliurament del treball de aquest mòdul es el 10 de febrer.
 - Edats: Revisió i anàlisi d'un màxim de 3000 paraules de la producció científica dels darrers deu anys a l'àmbit de l'antropologia de les edats a través d'un màxim de cinc publicacions periòdiques científiques.
 - Infància, joventut, migracions i globalització: Realització d'un assaig basat en les lectures obligatòries i recomanades que les relacioni amb algun aspecte del projecte de recerca en curs.
 - Espai: dues opcions a triar-ne una: (1) Desenvolupament analític d'un entorn arquitectònic-espacial específic (2) desenvolupament teòric d'algun concepte de caràcter espacial, autor/autora o enfocament d'interès per a l'alumne/a.

- Globalització: Estudi de cas a partir de cinc textos, dades secundàries i representacions en els mitjans de comunicació.
- Medi ambient: Proposta d'un cas de polítiques, plans o programes d'intervenció en l'àmbit ambiental a elecció de cada alumne/a.
- Salut: Proposta de desenvolupament d'un projecte d'intervenció en l'àmbit de la salut entre els possibles que s'hauran proposat a classe.
- Antropologia de les intervencions patrimonials: Anàlisi d'un cas d'intervenció patrimonial.

És fonamental respectar els terminis de lliurament.

Cada professor/a determinarà la fórmula d'entrega dels treballs (a través del campus virtual, del correu electrònic, en paper -presencialment-oala seva bústia del Departament). El professorat comunicarà el resultat de l'avaluació mitjançant les vies establertes i obrirà un termini de revisió per consultes abans de comunicar-les al coordinador de cada mòdul pel tancament de les actes. L'estudiant pot sol·licitar tutories amb el professorat del màster al llarg del curs per aclarir qualsevol punt del contingut dels cursos.

Amb caràcter general, la no presentació de qualsevol de les evidències d'avaluació suposarà la qualificació de "No avaluable". En casos excepcionals, degudament justificats, la comissió del programa del màster podrà resoldre un procediment alternatiu d'avaluació.

Normes generals:

L'avaluació s'entén com un procés continu que s'estén durant tot el període lectiu.

Les qualificacions utilitzades seran en l'escala 0-10 amb un únic decimal. Per considerar superada l'assignatura caldrà obtenir una nota mínima de 5,0 com a nota mitjana resultant de les notes obtingudes en cada una de les activitats avaluades, considerant el percentatge de cadascuna d'elles en la nota final. Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podrà ser objecte d'una nova avaluació.

La programació de les activitats d'avaluació no es podrà modificar, exceptuant que hi hagi un motiu excepcional i degudament justificat. En aquest cas, es proposarà una nova programació dins del període lectiu corresponent.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Qui dugui a terme irregularitats que pugui conduir a una alteració significativa de la qualificació de qualsevol evidència, rebrà un 0 com a nota de la mateixa, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats a les proves d'avaluació d'un mateix mòdul, la qualificació final d'aquest mòdul serà 0.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació. La qualificació de "No avaluable" en l'acta final d'avaluació implica exhaurir els drets inherents a la matrícula de l'assignatura o el mòdul encara que el "No avaluable" no comptarà a l'expedient acadèmic.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital.

Veure documentació de la UAB sobre "plagi" a:

http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

El model d'ús de la IA és el 2, Ús restringit: Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de [***cerca bibliogràfica o cerca d'informació, correcció de textos o traduccions, a criteri del professorat]. En el cas d'assignatures de graus filològics, l'ús de la traducció l'ha d'autoritzar el/la professor/a. Es poden contemplar altres situacions, sempre amb el vistiplau del professor/a. L'estudiant ha de (i) identificar les parts que han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no

transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i comporta que l'activitat s'avaluï amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

Aquesta assignatura/mòdul no preveu el sistema d'avaluació única.

Bibliografia

Edats y pràctiques culturals: persones, grups, etapes

- Alvarez, Bruna; Malgosa, Estel & Marre, Diana (2021). Strategies for ethnography about sensitive topics: a children's sexuality education program in Spain. In Pandelli, J., Gaggiotti, H. & Sutherland, N. (Eds.). *Organizational Ethnography: An Experiential and Practical Guide* (pp. 126-140). Palgrave.
- Alvarez, Bruna & Marre, Diana (2021). Motherhood in Spain: from the "baby boom" to "structural infertility". *Medical Anthropology*, 41(6-7), 718-731
- Balzani, Marzia & Besnier, Niko (2022). The life cycle. In *Social and Cultural Anthropology for the 21st Century. Connected Worlds* (pp. unknown). Routledge.
- Burton, Anthony (1978). Anthropology of the young. *Anthropology & Education Quarterly*, 9(1), 54-70.
- Comas d'Argemir, Dolors; Marre, Diana & San Román, Beatriz (2016). La regulación política de la familia. Ideología, desigualdad y género en el Plan Integral de Apoyo a la Familia. *Política y Sociedad*, 53(3), 853-877.
- Crampton, Alexandra (2013). Population Aging as the Social Body in Representation and Real Life. *Anthropology & Aging Quarterly*, 34(3), 100-112.
- De Zordo, Silvia; Marre, Diana & Smietana, Marcin (2022). Demographic Anxieties in the Age of "Fertility Decline". *Medical Anthropology*, 41(6-7), 591-599.
- Desy, Alexandra & Marre, Diana (2022). Reproductive exclusion: French clients undergoing cross-border reproductive care in Barcelona. En Guerzoni, Corinna & Mattalucci, Claudia (Eds.). *Body Politics and Reproductive Governances: "Flesh", Technologies and Knowledge* (pp.163-177). Emerald Group Publishing.
- Fetterolf, Michael G. (2015). Personhood-Based Dementia Care: Using the Familial Caregiver as a Bridging Model for Professional Caregivers. *Anthropology & Aging*, 36(1), 82-100.
- Fonseca, Claudia; Marre, Diana & Rifiotis, Fernanda (2021) Governança reprodutiva: um assunto de suma relevancia política. *Horizontes Antropológicos*, 27(61), 7-46.
- Hardman, Charlotte (1973). Can There be an Anthropology of Children? *Journal of the Anthropological Society of Oxford IV*, 85-99; reprinted in *Childhood*, 8(4), 2001, 501-517.
- Hirschfeld, Lawrence (2002). Why Don't Anthropologists Like Children? *American Anthropologist*, 104 (2), 611-627.
- Kars-Unluoglu, Selen; Çangarli, Burcu G. & Gaggiotti, Hugo (2022). Narrative Practicing of the Meaning of Work: The Gender We Think and Talk. In Uçel, Ela B. *Eastern Perspectives on Women's Roles and Advancement in Business* (pp. 1-27). IGI Global.
- Kaufman, Sharon & Morgan, Lynn (2005). The Anthropology of the Beginnings and End of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34, 317-341.
- Kavedzija, Iza (2015). Frail, Independent, involved? Care and the Category of the Elderly in Japan. *Anthropology & Aging*, 36(1), 62-81.
- Leinaweaver, Jessaca B. & Marre, Diana (2021). Adoption and Fostering. En Han, Sallie & Tomori, Cecilia (Eds.). *The Routledge Handbook of Anthropology and Reproduction* (pp. 618-630). Routledge.
- Lesko, Nancy (1996). Desnaturalizing adolescence. The politics of contemporary representations. *Youth & Society*, 28(2), 139-161.
- Malgosa, Estel; Alvarez, Bruna & Marre, Diana (2022). Sexualidad e infancia en Catalunya, España: sentidos gobernados. *Perifèria. Revista de Recerca i Formació en Antropologia*, 27(2), 4-29.

- Malgosa, Estel; Alvarez, Bruna & Marre, Diana (2024). 'We haven't even been able to talk!': Gender norms and masculinity exams in representations of sexuality in Spanish primary schools. *Gender and Education*, 36(5), 489-509.
- Malgosa, Estel; Alvarez, Bruna & Marre, Diana (2022). Touches, genitals, pleasure and intimacies: the governmentality of sexuality through the governance of genitals at primary schools in Spain. *Sex Education*, 24(5), 663-677.
- Martone Paula; Molas, Anna & Marre, Diana (2025). Between 'fetal viability' to the 'viability of families': decision-making for extremely premature infants in Spain. *Social Sciences & Medicine*, <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2025.117760>
- McIntyre, Lynne; Alvarez, Bruna & Marre, Diana (2022). "I Want to Bury It, Will You Join Me?": The Use of Ritual in Prenatal Loss among Women in Catalonia, Spain in the Early 21st Century. *Religions*, 13(4), 336.
- Marre, Diana (2014). De infancias, niños y niñas. In Llobet, V. (Comp.) (2014). *Pensar la infancia desde América Latina: un estado de la cuestión* (pp. 9-25). Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales (CLACSO).
- Marre, Diana & Gaggiotti, Hugo (2021). Irregular adoptions and infrastructures of memory in Spain: remnant practices from the Franco Regime. *Childhood*, 28(4), 570-584.
- San Román, Beatriz; Gaggiotti, Hugo & Marre, Diana (2015). "You don't take anything for granted": using anthropology to improve services, practices and policies for adoptive families. *Annals of Anthropological Practice*, 39(2), 2015-219.
- Spyrou, Spyros (2019). An Ontological Turn for Childhood Studies? *Children & Society*, 33(4), 316-323.
- Spyrou, Spyros (2011). The limits of children's voices: From authenticity to critical, reflexive representation. *Childhood*, 18(2), 151-165.
- Vives, Alejandra; Gray, Nora; González, Francisca & Molina, Agustín (2018). Gender and Ageing at Work in Chile: Employment, Working Conditions, Work-Life Balance and Health of Men and Women in an Ageing Workforce. *Annals of Work Exposures and Health*, 62(4), 475-489.

Antropologia aplicada a l'àmbit de l'espai

- Giglia, Angela (2012). El habitar y la cultura; perspectivas teóricas y de investigación. Barcelona, México: Anthropos, UNAM.
- Hall, Edward T (1973). *La dimensión oculta*. Madrid: IEAL.
- Jacobs, Jane (2011). *Muerte y vida de las grandes ciudades*. Madrid: Capitán Swing. [Título original: The Death and Life of Great American Cities, 1961].
- Lefebvre, Henri (1981 [1974]). La production de l'espace. París: Anthropos.
- Low, Setha, Lawrence-Zúñiga, Denise (eds.) (2003). *The anthropology of space and place: locating culture*. Malden, MA: Blackwell Pub.
- Llorente, Marta (coord.) (2014) Topología del espacio urbano. Palabras, imágenes y experiencias que definen la ciudad. Madrid: Aldaba Editores.
- Rapaport, Amos (1978). *Aspectos humanos de la forma urbana*. Barcelona: Gustavo Gili.
- Rapaport, Amos (2003). *Cultura, arquitectura y diseño; Culture, Architecture and design*. Architectonics; Mind, Land & Society, nº 5.
- Tapada-Berteli, Teresa. (2014). "Sobre el concepto de antropología urbana y antropología del espacio". En: Llorente, M. pp. 303-330.
- Tapada-Berteli, Teresa et al (2014) "An'n pase Ansanm Pou Mayard". Diagnostic socio-urbain du quartier de Mayard, Jacmel (Haïti). Barcelona: Nexa Imresions, SL. https://www.acup.cat/sites/default/files/diagnostic-socio-urbain-mayard-jacmel_3.pdf
- Tapada-Berteli, Teresa. (2021) «En las fronteras de lo urbano: Presentación». Scripta Nova: revista electrónica de geografía y ciencias sociales, 2021, vol.VOL 25, núm. 2, p. 5-9, <https://raco.cat/index.php/ScriptaNova/article/view/392051>
- Tapada-Berteli, Teresa (2024) "Puertas para adentro, hace cada uno lo que quiera": microrrelatos "interiores" de un realojamiento urbano imperfecto" Scripta Nova: revista electrónica de geografía y ciencias sociales, 2024, vol.VOL 28, núm. 3, Dossier: Paisajes ocultos de la desposesión urbana. <https://raco.cat/index.php/ScriptaNova/article/view/433957>

Infància, joventut, Migracions i Globalització

- Carrasco, Silvia; Narciso, Laia; Bertran, Marta (2018). Neglected aspirations. Academic trajectories and the risk of ESL among immigrant and minority youth in Spain, in Ch. Timmermann, L. Van Praag & N. Clycq, eds., *Reducing Early School Leaving in the EU. A Quantitative and Qualitative Study*. London: Routledge, 164-182.
- Crul, Maurice.; Lelie, Frances.; Biner, Olive.; Bunar, Nihad.; Keskiner, Elif.; Kokkali, Ingrid.; Schneider. Jens.; Shuayb, Maya. (2019). How the different policies and school systems affect the inclusion of Syrian refugee children in Sweden, Germany, Greece, Lebanon and Turkey, *Comparative Migration Studies*, 7 (10), 1-20.
- Fundamental Rights Agency (2020) Children in Migration 2019. Annual Review. European Commission. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-children-in-migration_en.pdf
- Gimeno, Chabier.; García de Cortázar, Alicia., coords. (2019). Las migraciones de jóvenes y adolescentes no acompañados: Una mirada internacional. Universidad de Granada.
- Montero-Sieburth, Martha.; Mas-Giralt, Rosa. (2020). Family practices in migration: everyday lives and relationships. London: Routledge (in press).
- Narciso, Laia; Carrasco, Silvia (2017). Mariama on the move. Capital migratorio y segundas generaciones en la emigración juvenil española, *Migraciones*, 43, 147-174.

Medi ambient (referències generals):

- Comas Argemir, Dolors, 1998. Antropología económica. Editorial Ariel Barcelona
- Dourogenní, Axel, 2000. Procedimientos de gestión para el desarrollo sustentable. Editorial de la CEPAL. Chile.
- Escobar, Arturo, 1999. El final del salvaje. Naturaleza, cultura y política en la antropología contemporánea, CEREC-INCAN, Bogota.
- Escobar, Arturo 2000 El lugar de la naturaleza y la naturaleza del lugar: globalización o posdesarrollo, en: Andreu Viola (comp.) *Antropología del Desarrollo. Teorías y estudios etnográficos en América Latina*, Paidós eds, Barcelona.
- Gudynas, Eduardo, 2009, Seis puntos clave en ambiente y desarrollo, en: *El Buen Vivir. Una vía para el desarrollo*, A. Acosta y E. Martínez (Comps), Abya-Yala, Quito.
- Gómez, S., Garriga, A., Bosch, M.T., Bosch, M., Villasante, S., Salazar, J. Ocean Literacy in managing Marine Protected Areas: Bridging natural and cultural heritage. *Frontiers in Marine Science*. *Frontiers in Marine Science*. <https://doi.org/10.3389/fmars.2025.1540163>
- Gómez, Silvia; Köpsel, Vera (eds.). *Transdisciplinary Marine Research: Bridging Science and Society* Ed. Routledge (Francis & Taylor Group).
- Salazar J, Gómez S, Vendrell-Simón B, Pulgar M, Viladrich N, Ambroso S, Baena P, Santín A, Montseny M, Biel-Cabanelas M and Gili J-M (2024) An urgent call for more ambitious ocean literacy strategies in marine protected areas: a collaboration project with small-scale fishers as a case study. *Front. Mar. Sci.* 11:1320515. doi: 10.3389/fmars.2024.1320515
- Leff, Enrique, 1998, Prefacio y Cap.1 Globalización, ambiente y sustentabilidad del desarrollo, Deuda financiera, deuda ecológica, deuda de la razón, en: *Saber Ambiental. Sustentabilidad, racionalidad, complejidad, poder*, Siglo XXI editores, PNUMA, Madrid, Págs. 9-29
- Leff, Enrique, Conferencia Central "Política y Educación Ambiental: el proceso educativo y la construcción de sustentabilidad" VI Congreso Iberoamericano de Educación Ambiental, San Clemente del Tuyú - Prov. de Buenos Aires - Argentina
http://www.dailymotion.com/video/xbomsm_enrique-leff_webcam
- Martínez Allier, 1998. Curso de Economía ecológica. Textos básicos para la formación ambiental, Editorial. Programa de las Naciones Unidas para el Medio Ambiente.
- Quintero, Rafael, 2009, Las innovaciones conceptuales de la Constitución de 2008 y el Sumak Kawsay, en: *El Buen Vivir. Una vía para el desarrollo*, A. Acosta y E. Martínez (Comps), Abya-Yala, Quito, Págs. 75-91.

Mutilació genital femenina (sis opcions a escollir dos):

- Gage AJ, Van Rossem R: Attitudes toward the discontinuation of female genital cutting among men and women in Guinea. *Int J Gynecol Obstet* 2006, 92(1):92-96.
- Kaplan Adriana, Hechavarría, Martín M, Bonhoure I: Health consequences of female genital mutilation/cutting in the Gambia, evidence into action. *Reproductive Health* 2011, 8:26.
- Kaplan Adriana, Moreno J, Pérez-Jarauta MJ: Mutilación Genital Femenina, Manual para Profesionales de Atención Primaria. PUAB 2010

- Kaplan-Marcusan Adriana, Torán-Monserrat P, Moreno-Navarro J, Castany Fàbregas MJ, Muñoz-Ortiz L: Perception of primary health professionals about female genital mutilation: from healthcare to intercultural competence. *BMC Health Services Research* 2009,9:11.
- Simpson J, Robinson K, Creighton SM, Hodes D: Female genital mutilation: the role of health professionals in prevention, assessment, and management. *British Medical Journal* 2012, 14: 344.
- United Nations Children's Fund: *The Dynamics of Social Change Towards the Abandonment of Female Genital Mutilation/Cutting in Five African Countries. Innocenti Digest*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre; 2010. [http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/fgm_insight_eng.pdf].

Salut

*per a la realització de les activitats del bloc se suggeriran capítols específics de les obres generals proposades i/o articles específics.

- Alber, Erdmute and Heike Drotbohm (eds.) (2015). *Anthropological perspectives on Care. Work, Kinship, and the Life-Course*. AIAA.
- Esteban, Mari Luz; Comelles, Josep Maria, Diez, Carmen. (eds.). (2010). *Antropología, género, salud y atención*. Bellaterra.
- Gamlin, Jennie; Gibon, Sahra; Sesia, Paola M.; Berrío, Lina (eds.) (2020). *Critical Medical Anthropology. Perspectives from Latin America*. UCL.
- Inhorn, Marcia and Wentzell, Emily (eds.) (2012). *Medical Anthropology at the Intersections. Histories, Activisms, and Futures*. Duke University Press.
- Lock, Margaret and Gordon, Deborah (eds.) (2012). *Biomedicine examined*. Kluwer Academic Publishers.
- Manderson, Lenore; Cartwright, Elizabeth and Hardon, Anita (eds.) (2012). *The Routledge Handbook of Medical Anthropology*. Routledge.
- Martínez, Ángel. (2008). *Antropología médica. Teorías sobre la cultura, el poder y la enfermedad*. Barcelona, Anthropos.
- Masvawure, Tsitsi B. and Foley, Ellen E. (eds.) (2024). *The Routledge Handbook of Anthropology and Global Health*. Routledge.
- Menéndez, Eduardo. (1990) *Antropología médica. Orientaciones, desigualdades y transacciones*. Cuadernos de la Casa Chata.
- Pié, Asun (coord.) (2021). *Soltar amarras. Una introducción a la salud mental colectiva*. UOC.
- Sargent, Carolyn F.; Johnson, Thomas (eds.) (1990). *Medical Anthropology: Contemporary Theory and Method*. Praeger.
- Singer, Merrill and Erickson, Pamela I. (eds.) (2011). *A Companion to Medical Anthropology*. Wiley-Blackwell.
- Valls, Carme. (2020). *Mujeres invisibles para la medicina*. Capitán Swing.
- Vindrola-Padros, Cecilia; Johnson, Ginger A. (eds) (2021). *Caring on the Frontline during COVID-19. Contributions from Rapid Qualitative Research*. Palgrave Macmillan.

Antropologia, Patrimoni(s) i processos d'intervenció en la cultura popular

- Cendra Planas, Oriol et al. (2017). "La inapropiabilitat del patrimoni immaterial. Patrimoni cultural immaterial i apropiació indeguda". *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 2017, núm. 42, pp. 202-16. <https://raco.cat/index.php/RevistaEtnologia/article/view/343118>.
- Clifford, James (2001 [1995]). *Dilemas de la cultura*. Barcelona: Gedisa
- Clua i Fainé, Montserrat (2018). "Los límites de la humanidad compartida: colonialismo, esclavitud y racismo en Cataluña", en Montserrat Ventura i Oller, Josep Lluís Mateo, Montserrat Clua i Fainé (eds.), *Humanidad: categoría o condición: un viaje antropológico*, pp. 287-311.
- Costa Solé, Roger; Folch Monclús, Rafel (2014). "El patrimoni cultural immaterial a Catalunya. Legislació, actualitat i reptes de futur". *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 2014, núm. 39, pp. 57-72. <https://raco.cat/index.php/RevistaEtnologia/article/view/279978>.
- DDAA (2003). *Antropología y patrimonio: investigación, documentación y intervención*. Sevilla: Junta de Andalucía, Consejería de cultura.
- Díaz Viana, Luís (2019 [1999]). *Los guardianes de la tradición*. Editorial Páramo.
- Duncan, Carol (2007 [1995]). *Rituales de civilización*. Murcia: Nausicaä.
- Frigolé, Joan (2005). *Dones que anaven pel món: estudi etnogràfic de les trementinaires de la vall de la Vansa i Tuixent (Alt Urgell)*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura,

<https://calaix.gencat.cat/bitstream/handle/10687/423608/IPEC-TE-012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Frigolé, Joan (2007). "La producció cultural de lloc, memòria i terciarització de l'economia en una vall del Prepirineu". Revista d'Etnologia de Catalunya, núm.30, pp.70-80.
- Garcia Blanco, Angela (1999). La exposición. Un medio de comunicación. Madrid: Akal.
- Garcia Canclini, Néstor (2010). La sociedad sin relato. Antropología y estética de la inminencia. Madrid: Katz.
- Garcia Canclini, Néstor (1999). "Los usos sociales del patrimonio cultural", en AADD Patrimonio Etnológico: nuevas perspectivas de estudio. IAPHConsejería de Cultura, Junta de Andalucía, pp.16-33.
- Gómez Pellon, Eloy (2007). "El patrimonio cultural: memoria y imagen del grupo social". En Lisón Tolosana, Introducción a la antropología social y cultural. Madrid: Akal.
- Hobsbawm, Eric (1988 [1983]) "Introducción", en Hobsbawm & Ranger, L'invent de la tradició. Vic: Eumo, pp. 13-25.
- Iniesta, Montserrat (1993). Els gabinets del món. Antropologia, museus i museologies. Barcelona: Pagès.
- Lowenthal, David (1998 [1985]). El pasado es un país extraño. Madrid: Akal.
- Morell N., Soberón, M. i Ramoneda, Ll-J. (2024). "Un encaix difícil. Context i eines per abordar la recerca de procedència amb els fons de l'actual Museu Etnològic i de Cultures del Món (MuEC)", Huellas: Spanish Journal of Slavery, Colonialism and its Legacies, num.2, pp. 52-73.
<https://turia.uv.es/index.php/huellas/article/view/30420/32338>
- Prats, Llorenç (1997). Antropología y patrimonio. Barcelona: Ariel.
- Roca, Andrea (2008). "Los usos del tiempo en el espacio de un museo etnográfico". En Roigé et al. (coord.), El futuro de los museos etnológicos. Consideraciones introductorias para un debate. Donostia: Ankulegi Antropologia Elkartea.
- Shiner, Larry (2004 [2001]). La invención del arte. Barcelona: Paidós.
- Tausiet, María (2013). El dedo robado. Reliquias imaginarias en la España moderna. Madrid: Abada.
- Vergés, Françoise (2023). Programa de desorden absoluto: Descolonizar el museo. Madrid: Akal.

Programari

El programari corporatiu habitual disponible a les aules d'informàtica.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Espanyol	primer quadrimestre	tarda